

JURISTA VĀRDS

15. Aprīlis 2014 /NR. 15 (817)

Galvenā parādnieka saistību dzēšana maksātnespējas procesā – vai pamats galvojuma izbeigšanai

Nils Fogels

zvērināts advokāts ZAB “Fogels, Vītols un Paipa”

Jevgēnija Ziņģe

zvērināta advokāta palīdzē ZAB “Fogels, Vītols un Paipa”

Raksta mērķis ir, pirmkārt, izvērtēt, vai galvnieka atbrīvošana no galvojuma saistībām sakarā ar galvenā parādnieka saistību dzēšanas plāna izpildi maksātnespējas procesa ietvaros nav pretrunā ar Civillikumā noteikto un juridiskajā literatūrā atzīto galvojuma mērķi. Otrkārt, ieskicēt atbildi uz šo jautājumu, izanalizējot galvojuma institūta būtību un tā vēsturisko attīstību, Civillikumā noteiktos galvojuma izbeigšanas veidus, kā arī galvnieka un kreditora tiesību aizsardzības iespējas galvenā parādnieka maksātnespējas gadījumā.

Tiesību piemērošanas teorētiku un praktiku vidū jau kādu laiku norit diskusija par to, vai galvojums izbeidzas, ja tiek dzēsta galvenā saistība fiziskās personas maksātnespējas procesā. Civillikuma 1710. un 1712. pants paredz, ka galvojums izbeidzas ar katru darbību vai notikumu, kas atsvabina galveno parādnieku no saistībām. Savukārt atbilstoši Maksātnespējas procesa likuma 164. pantam fiziskās persona saistības tiek dzēstas, ja tiek izpildīts saistību dzēšanas plāns.

Pamatojoties uz iepriekš minēto Civillikuma pantu interpretāciju, ir veidojies uzskats, ka galvnieks var tikt atbrīvots no galvojuma saistības, galvenajam parādniekam dzēšot saistības maksātnespējas procesā. Argumentējot šo pieeju, tiek norādīts galvenokārt uz galvojuma saistības akcesoritāti. Tāpat tiek minēts, ka, dzēšot galvenā parādnieka saistības maksātnespējas procesa rezultātā, galvniekam zūd iespēja vērsties ar regresa prasību pret galveno parādnieku saistībā ar kreditoram samaksātā parāda atmaksu. Šādi galvnieks tiek nostādīts sliktākā stāvoklī nekā pats galvenais parādnieks.¹

Pretējais viedoklis pamatojas uzskatā, ka atbilstoši Civillikuma 1692. panta noteikumiem un juridiskajā literatūrā nostiprinātajām atziņām galvojuma mērķis ir nodrošināt galvenā parādnieka saistību izpildi attiecībā pret kreditoru gadījumā, ja pats parādnieks šīs saistības neizpilda jebkādu iemeslu dēļ, tajā skaitā pasliktinoties parādnieka finanšu stāvoklim. Arī Civillikuma 1703. pants, aizsargājot kreditora intereses, paredz kreditora tiesības vērsties uzreiz pret galvnieku, ja galvenais parādnieks ir nonācis maksātnespējas stāvoklī.²

2013. gada 28. novembrī Saeimā 2. lasījumā tika atbalstīti grozījumi Maksātnespējas likumā, kuros tika paredzēts, ka, "dzēšot parādnieka saistības, ir dzēšami arī ar to saistītie galvojumi".

No vienas puses, šie grozījumi varētu novērst pretrunīgas tiesību normu interpretācijas iespējas turpmāk, kā arī kļūt par labvēlīgu risinājumu fiziskajām personām, kuras ekonomisku apstākļu dēļ ir nonākušas finanšu grūtībās un nespēj atmaksāt uzņemtos hipotekāros kredītus. Tomēr, no otras puses, ir būtiski izvērtēt, vai galvnieka atbrīvošana no galvojuma saistībām sakarā ar galvenā parādnieka saistību dzēšanas plāna izpildi maksātnespējas procesa ietvaros nav pretrunā ar Civillikumā noteikto un juridiskajā literatūrā atzīto galvojuma mērķi. Raksta mērķis ir ieskicēt atbildi uz šo jautājumu, analizējot galvojuma institūta būtību un tā vēsturisko attīstību, Civillikumā noteiktos galvojuma izbeigšanas veidus, kā arī galvnieka un kreditora tiesību aizsardzības iespējas galvenā parādnieka maksātnespējas gadījumā.

Pēdējo dažu gadu laikā ekonomiskās situācijas ietekmes dēļ arī citās valstīs ir novērojamas līdzīgas problēmas attiecībā uz banku izsniegtajiem hipotekārajiem kredītiem un patērētāju spēju tos atmaksāt. Lai iezīmētu šī jautājuma attīstības tendences ārpus Latvijas, kas, iespējams, varētu palīdzēt atrast Latvijai piemērotāku risinājumu, šajā darbā tiks sniegts ieskats arī citu Eiropas valstu regulējumā attiecībā uz galvojuma spēkā esamību gadījumā, ja galvenā parādnieka (fiziskās personas) saistības tiek dzēstas maksātnespējas procesā.

Galvojuma jēdziens un tā vēsturiskā attīstība

Vēsturiski galvojuma saistība ir veidojusies kā personiskā atbildība (atbildēt ar savu galvu, likt galvu ķīlā) – galvnieks uzņemas atbildību par citas personas parādu kā par savu. Vēlāk šai saistībai palika tikai mantiskais raksturs – galvnieks atbild par parādu tikai ar savu mantu.³ Senajā Romā par galvojuma līgumiem tika uzskatīti līgumi starp kreditoru, kuram bija prasījuma tiesības par kādu saistību izpildi pret parādnieku, un personām, kuras apņemas apmaksāt parādu:

- parādnieka vietā (*mandatum qualificatum*) – galvnieks stājās parādnieka vietā, un tam bija pienākums samaksāt parādnieka parādu kreditoram;
- kopā ar parādnieku (*constitutum debiti alieni*) – kreditoram bija tiesības prasīt parāda samaksu gan no galvenā parādnieka, gan arī no galvnieka, šādā gadījumā starp galvnieku un parādnieku veidojas solidāra atbildība;

- gadījumā, ja parādnieks nesamaksā parādu (*fidejussio*) – kreditoram bija tiesības prasīt parāda samaksu no galvinieka tikai tad, ja nevar panākt, ka galvenais parādnieks samaksā parādu.⁴

Nodibinot *constitutum debiti alieni*, galvinieks apņemas samaksāt parādu kopā ar kreditoru, kreditoram bija tiesības prasīt saistību izpildi no galvenā parādnieka vai no galvinieka. Galvinieks nebija tiesīgs prasīt, lai kreditors vēršas no sākuma pie galvenā parādnieka. Turklāt galviniekam nebija tiesības celt regresa prasību pret galveno parādnieku, ja viņš samaksā parādu. Galvinieks vienīgi varēja prasīt, lai viņa saistība nav smagāka par galvenā parādnieka saistību. Šie noteikumi nostādīja galvinieku neizdevīgā stāvoklī un apgrūtināja galvojuma nodibināšanos. Laika gaitā šis galvojuma regulējums tika mīkstināts, piešķirot galviniekam tiesības celt regresa prasību pret galveno parādnieku.⁵

Justiniāna valdības laikā tika nodibināta *fidejussio* galvojuma forma, kad kreditors bija tiesīgs celt prasību pret galvinieku tikai tad, ja nebija iespējams saņemt parāda samaksu no galvenā parādnieka. Izņēmums, kad kreditors bija tiesīgs celt prasību uzreiz pret galvinieku, bija galvenā parādnieka prombūtne. Galviniekiem bija piešķirtas tiesības celt regresa prasību gan attiecībā pret galveno parādnieku, gan arī pret pārējiem galviniekiem, kuri nav piedalījušies samaksas veikšanā.⁶

Sekojošā citu vadošo valstu tiesību jomas attīstībai, Baltijas Vietējo likumu kopojums ir atteicies no romiešu tiesībās izveidotā galvojuma veidu sadalījuma. Baltijas Vietējo likumu kopojuma 4505. pantā ietvertā galvojuma definīcija ir ļoti līdzīga mūsdienu Civillikuma 1692. panta noteikumiem – ar galvojumu tiek saprasts pienākums atbildēt kreditoram par trešās personas parādu, neatsvabinot pēdējo no parāda.⁷ Baltijas Vietējo likumu kopojuma komentāros ir atzīts, ka galvojums ir blakus saistība, kas kalpo citu tiesisko attiecību mērķiem, parasti beidzot pastāvēt ar šo tiesisko attiecību izbeigšanos, tomēr ir pieļaujami izņēmumi (piemēram, atcēlēja līguma noslēgšana, ja galvinieks piekrīt, ka galvojums paliek spēkā un tādējādi tas faktiski pārtop par dāvinājumu – Baltijas Vietējo likumu kopojuma 4546. pants, Civillikuma 1711. pants). Līdzīgi romiešu tiesībām Baltijas Vietējo likumu kopojums paredzēja galvinieka tiesības celt regresa prasību pret galveno parādnieku, ja galvinieks samaksā parādu kreditoram (4538. pants).⁸

Mūsdienu galvojuma definīcija ir ietverta Civillikuma 1692. pantā, kas nosaka, ka "galvojums ir ar līgumu uzņemts pienākums atbildēt kreditoram par trešās personas parādu, neatsvabinot tomēr pēdējo no viņa parāda".

Juridiskajā literatūrā ir atzīts, ka galvojums ir saistību pastiprināšanas veids, kura uzdevums ir kalpot par citas galvenās parādu saistības nodrošinājumu.⁹ Galvojuma mērķis ir nodrošināt parādnieka saistību izpildi, kas piešķir tiesības kreditoram prasīt saistību izpildi no galvinieka, ja pats parādnieks šīs saistības neizpilda. Tāpat kā Baltijas Vietējo likumu kopojumā, arī mūsdienu Civillikumā ir noteikts, ka galvojums ir blakus saistība, kas ir atkarīga no galvenās saistības un nevar pastāvēt bez tās.¹⁰

Nodrošinot galvnieka aizsardzību, arī Civillikumā ir paredzētas galvnieka regresa tiesības prasīt samaksu no galvenā parādnieka parāda nolīdzināšanas gadījumā.

Galvojuma akcesoritātes princips

Galvojums ir akcesoriska saistība, un tās rašanās pamats, pastāvēšana, apjoms, iespēja realizēt ir atkarīgi no pamatsaistības. Šis princips aizsargā galvnieka intereses, nodrošinot, ka kreditors var prasīt no galvnieka saistību izpildi tikai tādā apmērā un kārtībā, kādā viņš ir tiesīgs prasīt no galvenā parādnieka.¹¹ Līdzīgi kā norādījis E. Kalniņš,¹² galvojuma atkarību no galvenās saistības var noteikts šādos aspektos.

1. Galvojuma spēks – lai galvojums pastāvētu, ir nepieciešams spēkā esošs galvenais parāds (Civillikuma 1694. pants). Uz galvenā parāda saistības spēkā esamību attiecas vispārīgie darījuma spēkā esamības noteikumi atbilstoši Civillikuma normām.¹³ Ja darījums, par kura saistību izpildi ir sniegts galvojums, ir spēkā neesošs vai tiek atzīts par spēkā neesošu ar tiesas spriedumu, galvojums arī nav spēkā.

2. Galvojuma saistības apmērs – galvnieka saistības apmērs atbilst galvenās saistības apmēram (Civillikuma 1696. pants). Tomēr galvnieks un kreditors var ierobežot galvnieka atbildības apmēru līdz noteiktai summai vai arī noteikt saistības, par kuras izpildi tiek galvots, maksimālo summu (Civillikuma 1697. pants).

3. Galvnieka atbildība par blakus prasījumiem – galvnieks ir atbildīgs ne tikai par galveno saistību (pamatparādu), bet arī par blakus prasījumiem, parādnieka vainas vai nokavējuma dēļ nodarītiem zaudējumiem un tiesas izdevumiem (Civillikuma 1698. pants). Ar blakus prasījumiem Civillikuma 1698. panta izpratnē saprot – procentus, līgumsodu, zaudējumus, izdevumus.¹⁴ Atbilstoši Baltijas Vietējo likumu kopojuma 4512. pantam līdzīgs noteikums bija spēkā attiecībā uz Kurzemi. Savukārt saskaņā ar Baltijas Vietējo likumu kopojuma 4513. pantu Livonijā galvnieks bija atbildīgs tikai par procentu samaksu, bet ne par zaudējumiem vai izdevumiem, izņemot gadījumu, ja tas tika atsevišķi pielīgs galvojuma līgumā.¹⁵

4. Galvenās saistības ierobežojumi vai citāda galvenā parādnieka tiesiskā stāvokļa uzlabošana, piemēram, samaksas termiņa pagarinājums, atcēlēja līguma noslēgšana (izņemot Civillikuma 1711. panta noteiktos gadījumus) pēc vispārējā principa uzlabo arī galvnieka tiesisko stāvokli.¹⁶

5. Galvnieka un galvenā parādnieka kreditoram ir jābūt vienai un tai pašai personai. Galvenā parāda cesijas gadījumā cesionārs iegūst arī galvojumu.¹⁷

6. Galvnieka tiesības izlietot visas galvenā parādnieka ierunas – atbilstoši Civillikuma 1701. pantam "galvnieks, pret kuru ceļ prasību kreditors, var izlietot visas galvenā parādnieka ierunas, izņemot tikai tās, pret kurām kreditors taisni gribējis nodrošināties ar galvojumu, vai kuru izlietošana tieši saistīta ar galvenā parādnieka personu". Galvnieks var arī prasīt, lai kreditors no sākuma ceļ prasību pret galveno parādnieku, izņemot gadījumu, ja galvnieks ir atteicies no šīs tiesības, noslēdzot galvojuma līgumu (Civillikuma 1702. pants), vai arī ja galvenais parādnieks atrodas

prombūtnē (atbilstoši Civillikuma 1500. pantam atrodas ārpus Latvijas Republikas robežas), tam ir maksātnespēja vai arī par tā mantu ir atklāts konkurss (Civillikuma 1703. pants).

7. Galvenās saistības pastāvēšana – atbilstoši Civillikuma 1710. pantam "galvojums izbeidzas ar katru darbību, kas dzēš galveno saistību, atsvabinot no tās parādnieku". Savukārt Civillikuma 1712. pants nosaka, ka "galvojums izbeidzas ar ikvienu notikumu, kas atsvabina galveno parādnieku". Šo Civillikuma pantu piemērošana tiks analizēta turpmāk.

Tomēr galvojuma akcesoritātes princips nav absolūts. Gan Civillikumā, gan tā piemērošanas praksē ir novērojami gadījumi, kad galvojums, neskatoties uz savu piederību pie galvenās saistības, var pārtapt par pastāvīgu saistību.¹⁸

Pirmkārt, Civillikuma 1711. pantā ir noteikti gadījumi, ka galvojuma saistība pārtop par galveno saistību, proti:

- ja starp kreditoru un galveno parādnieku ir noslēgts atcēlēja līgums, kurā ir atrunāts, ka galvojums paliek spēkā. Šādai atrunai ir nepieciešama galvnieka rakstveida piekrišana.¹⁹ Atbilstoši V. Bukovska skaidrojumam šāda situācija ir pretrunā ar galvojuma kā blakus tiesības būtību, jo, atceļot galveno prasību, galvniekam vairs nav par ko atbildēt kreditoram. Ja galvnieks piekrīt šādam atcēlēja līgumam, faktiski rodas jauna saistība.²⁰
- noslēdzot galvojuma līgumu, galvnieks ir atteicies no regresa prasības pret galveno parādnieku. Šāds gadījums ir vērtējams kā dāvinājums. Uzņemtas saistības vairs nav uzskatāmas kā galvojums, jo neatbilst Civillikuma 1692. panta noteikumam – neatbrīvojot galveno parādnieku no atbildības par parāda samaksu. Praksē to, iespējams, var novērot attiecībās starp draugiem, radiem u.tml., kad, piemēram, tēvs, uzņemoties galvot par dēla saistībām, vienlaikus atsakās no tiesībām vēlāk regresa kārtībā atprasīt naudu no dēla.²¹ Līdzīga norma, kuru piemērojot galvojuma saistība kā blakus saistība varēja pārtapt par pastāvīgu saistību, bija ietverta arī Baltijas Vietējo likumu kopojumā.²²

Otrkārt, par izņēmumu no galvojuma akcesoritātes principa var būt arī gadījums, kad starp kreditoru un galveno parādnieku tiek panākta vienošanās par galvenās saistības palielinājumu, nepiedaloties galvniekam. Ja galvnieks nav rakstveidā pievienojies kredīta līguma grozījumiem par saistības palielinājumu, šie kredīta līguma grozījumi nav saistoši galvniekam. Tādējādi galvojuma saistība nebūs atkarīga no galvenās saistības grozījumiem, kuri nav labvēlīgi galvniekam un kurus galvnieks nav akceptējis.²³

Treškārt, Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta (turpmāk – AT Senāts) 2011. gada 27. aprīļa spriedumā lietā Nr. SKC-86/2011 ir norādīts, ka galvojums no papildu saistības pārtop par pastāvīgu saistību gadījumā, kad galvenais parādnieks – komercsabiedrība – izbeidz pastāvēt (tiek izslēgta no Komercreģistra, izbeidzot maksātnespējas procesu). Šajā spriedumā AT Senāts ir atzinis, ka galvnieka

atsvabināšana no galvojuma saistībām parādnieka sliktā finansiālā stāvokļa dēļ neatbilst galvojuma mērķim. Ja galvojuma kā papildu saistības daba nonāk pretrunā ar galvojuma mērķi, ir pieļaujami izņēmumi no galvojuma aksesoritātes principa.

Galvojuma izbeigšanas pamats atbilstoši Civillikuma 1710. un 1712. pantam

Civillikuma 1710. pants nosaka, ka "galvojums izbeidzas ar katru darbību, kas dzēš galveno saistību, atsvabinot no tās parādnieku". Savukārt Civillikuma 1712. pants paredz, ka "galvojums izbeidzas ar ikvienu notikumu, kas atsvabina galveno parādnieku". Tomēr, lai noteiktu, kādos gadījumos izbeidzas galvojuma saistība atbilstoši iepriekš minētajām Civillikuma normām, ir jānoskaidro, kādai ir jābūt darbībai, "kas dzēš galveno saistību, atsvabinot no tās parādnieku", un kas ir saprotams ar "notikumu, kas atsvabina galveno parādnieku".

Darbība, kas dzēš galveno saistību, Civillikuma 1710. panta izpratnē

Interpretējot Civillikuma 1710. pantu, par darbībām, kuras dzēš galveno saistību un līdz ar to atbrīvo galvnieku no galvojuma saistībām, ir atzīstami Civillikuma 10. nodaļā minētie saistību izbeigšanas veidi.²⁴

Saistību izpildījums – katra saistība izbeidzas pati no sevis, kad ir izpildīta tai atbilstošā parādnieka saistība, t.i., parādnieks nolīdzina parādu (Civillikuma 1811. pants). Kā zināms, saistību izpildījums ir spēkā tikai tad, ja to ir izdarījusi īstā persona īstajā vietā un laikā (Civillikuma 1812. pants). Profesors K. Torgāns, apskatot saistību izpildījuma vispārīgos noteikumus, ir norādījis ka tieši ar saistību izpildi tiek panākts ekonomiskais rezultāts, kura sasniegšanai tiek noslēgti līgumi.²⁵

Ieskaits – prasījuma dzēšana ar preprasījumu (Civillikuma 1846. pants). Prasījumam, ar kuru tiek veikts ieskaits, ir jāpieder pašam parādniekam.

Atcēlējs līgums – kreditora tiesības atteikties no sava prasījuma (Civillikuma 1862. pants), noslēdzot ar galveno parādnieku attiecīgu līgumu. Atcēlējs līgums, pārtraucot galveno saistību, izbeidz arī galvojumu (izņemot Civillikuma 1711. pantā noteiktos gadījumus).

Prasījuma un parāda sakritums – situācija, kad kreditors un parādnieks apvienojas vienā personā (Civillikuma 1857. pants), piemēram, mantojuma pieņemšanas vai juridisko personu apvienošanas gadījumā.

Pārjaunojums – atbilstoši Civillikuma 1867. pantam katru saistību var atcelt ar dalībnieku sevišķu līgumu, ko sauc par pārjaunojumu. Galvojuma saistība izbeidzas, ja starp parādnieku un kreditoru bez galvnieka līdzdalības tiek grozītas saistības tādā veidā, ka iepriekšējās saistības, par kuru ir galvojis galvnieks, vietā ir radusies jauna saistība, par kuru galvnieks nav galvojis.²⁶

Izlīgums – ar izlīgumu dalībnieki kādu apstrīdamu vai citādi apšaubāmu savstarpējo tiesisko attiecību, savstarpēji piekāpdamies, pārvērš par neapstrīdamu un

neapšaubāmu (Civillikuma 1881. pants). Uz galvojumu kā blakus saistību var attiecināt Civillikuma 1888. pantu, atbilstoši kuram, ja izlīgums neietver pārjaunojumu, uz galvinieku tas attiecas tādā mērā, kādā ar to samazinās galvinieka pienākumi attiecībā pret kreditoru.

Tiesas spriedums – atbilstoši profesora Erdmana Baltijas Vietējo likumu kopojuma normu skaidrojumam saistības ir izbeidzamas, pamatojoties uz tiesas spriedumu, tikai tad, ja tiesas spriedums ir "attaisnojošs" attiecībā uz parādnieku.²⁷ Arī Civillikuma 1892. pants nosaka, ka atbrīvojošs spēks ir tiesas spriedumam, ar kuru kreditora prasība ir noraidīta vai saistība ir atzīta par spēkā neesošu vai atceltu.²⁸

Maksātnespējas likuma 164. panta pirmā daļa nosaka: "Ja parādnieks veicis fiziskās personas saistību dzēšanas plānā noteiktās darbības, pēc šā plāna darbības beigām atlikušās minētajā plānā norādītās šīs personas saistības tiek dzēstas un apturētās izpildu lietvedības par dzēsto saistību piedziņu tiek izbeigtas." Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 164. panta trešo daļu "lēmumu par parādnieka atbrīvošanu no atlikušajām saistībām, kas norādītas fiziskās personas saistību dzēšanas plānā, pieņem tiesa, pabeidzot saistību dzēšanas procedūru". Visbiežāk praksē ir sastopami gadījumi, ka, izpildot saistību dzēšanas plānu, galvenais parādnieks samaksā kreditoram tikai niecīgu daļu no parāda. Šādu saistību dzēšanas plāna izpildi nevar pielīdzināt tāda saistību izpildei, kas izbeidz galveno saistību Civillikuma 1710. panta izpratnē.

Pirmkārt, to nevar uzskatīt par saistību izpildījumu, ko nosaka Civillikuma 1811. un 1812. panta noteikumi, jo kreditors saņem parāda samaksu tikai daļēji. Otrkārt, ja kreditora prasījums pēc galvenā parādnieka saistību dzēšanas plāna izpildes ir apmierināts tikai daļēji, tiesas lēmumu, ar kuru parādnieks tiek atbrīvots no saistībām, nevar uzskatīt par tādu, kas izbeidz saistības atbilstoši Civillikuma 1892. pantam.

Treškārt, galvenā parādnieka atbrīvošanu no saistībām pēc saistību dzēšanas plāna izpildes maksātnespējas procesa ietvaros nevar uzskatīt arī ne par vienu no citiem Civillikumā noteiktajiem saistību izbeigšanas viediem (pārjaunojums, izlīgums, ieskaits, atcēlējs līgums, parāda un prasības sakritums). Tādējādi šādu galvenā parādnieka atbrīvošanu no saistībām nevar uzskatīt par "darbību", kas izbeidz galveno saistību, atbrīvojot no tās galvinieku Civillikuma 1710. panta izpratnē. Attiecīgi tas nevar būt par pamatu galvojuma saistības izbeigšanai.

Notikums, kas atsvabina galveno parādnieku no saistībām Civillikuma 1712. panta izpratnē

Juridiskajā literatūrā ir atzīts, ka par Civillikuma 1712. pantā minēto notikumu, kas atsvabina galveno parādnieku no saistībām un attiecīgi izbeidz galvojumu, ir uzskatāms noilgums un neiespējamība izpildīt saistības. Profesors Erdmans, komentējot Baltijas Vietējo likumu kopojumu, ir norādījis, ka galvojums izbeidzas, tiklīdz tā mērķis – atbrīvošana no galvenā parāda – ir sasniegts. Turklāt nav svarīgi, kādā veidā izbeidzas galvojums – ar tiešu kreditora apmierināšanu vai arī citu darbību, kas dzēš galveno saistību (piemēram, pārjaunojums, izlīgums, lēmums), vai

arī ar notikumu, kurš nedzēš parādu, bet noved pie parāda saistības izbeigšanas (noilgums, nespēja izpildīt saistības un citi apstākļi atbilstoši Baltijas Vietējo likumu kopojuma 4545. un 4547. pantam).²⁹

Kā ir norādīts A. Grūtupa Civillikuma 1712. panta komentāros, par notikumu, kad parādnieks nevar izpildīt savas saistības Civillikuma 1712. panta izpratnē, varētu pieņemt notikumu, kurš nav atkarīgs no līdzējiem, piemēram, valsts pārvaldes akti, izmaiņas tiesību aktos, ar kuriem tiek pārtrauktas līdzšinējās tiesiskās attiecības u.c.³⁰

Par "notikumu", kas atsvabina galveno parādnieku no saistībām Civillikuma 1712. panta izpratnē, nevar uzskatīt gadījumu, kad parādnieks nevar izpildīt galvojuma saistību maksātnespējas dēļ. Atbilstoši galvojuma mērķim tas aizsargā kreditoru tieši no parādnieka maksātnespējas riska. Kā pamatoti ir norādījis E. Kalniņš,³¹ ja parādnieks nevar izpildīt savas saistības, nonākot finanšu grūtībās, ir piemērojami Civillikuma noteikumi par parādnieka nokavējumu (Civillikuma 1652.–1657. pants, kā arī 1661. un 1662. pants).

Tādējādi galvenā parādnieka maksātnespēju un secīgu atbrīvošanu no saistībām nevar uzskatīt par "notikumu", kas izbeidz galvojumu atbilstoši Civillikuma 1712. pantam, un līdz ar to nevar būt par pamatu galvnieka atbrīvošanai no galvojuma saistībām. Interpretējot Civillikuma 1712. pantu pretēji, zūd galvojuma kā galvenās saistības izpildes pastiprināšanas jēga.

Kreditora aizsardzība galvenā parādnieka maksātnespējas gadījumā

Civillikuma 1703. panta otrā daļa piešķir kreditoram tiesības celt prasību par parāda piedziņu uzreiz pret galvnieku, ja ir "pierādīta galvenā parādnieka maksātnespēja vai par viņa mantu jau atklāts konkurss". V. Bukovskis ir norādījis, ka ar faktisko fiziskās personas maksātnespēju ir jāsaprot apstākļi, kad parādniekam nav mantas un ienākumi, uz kuriem var vērst piedziņu.³² Tādējādi vēsturiski likumdevējs ir paredzējis, ka galvenā parādnieka mantas nepietiekamības vai maksātnespējas gadījumā kreditoram ir tiesības prasīt saistību izpildi no galvnieka. Atbilstoši Civillikuma 1703. panta otrajai daļai galvenā parādnieka maksātnespēja, ieskaitot Maksātnespējas likumā noteiktās maksātnespējas procesa sekas, ir pamats kreditoram celt prasību pret galvnieku. Arī Maksātnespējas administrācija ir izteikusi viedokli, ka Maksātnespējas likuma normas nekādā veidā neietekmē kreditora tiesības vērsties pret parādnieka galvniekiem, lai saņemtu sava prasījuma apmierinājumu.³³

Civillikuma 1701. pants paredz, ka "galvnieks, pret kuru prasību ceļ kreditors, var izlietot visas galvenā parādnieka ierunas, izņemot tikai tās, pret kurām kreditors taisni gribējis nodrošināties ar galvojumu [...]". Lai pareizi interpretētu un piemērotu attiecīgās Civillikuma normas, ir svarīgi atzīmēt, ka vienošanās panākšana par galvojuma līguma noslēgšanu starp kreditoru un galvnieku ir priekšnoteikums aizdevuma līguma noslēgšanai starp kreditoru un parādnieku. Tas vēlreiz apliecina galvojuma institūta fundamentālo mērķi – ar galvojumu kreditors ir nodrošinājies, ka varēs saņemt aizdevuma atmaksu no galvnieka, ja galvenais parādnieks jebkādu

iemeslu dēļ nepildīs savas saistības, tajā skaitā maksātspējas procesa pasludināšanas gadījumā. Ievērojot iepriekš minēto, *galvinieks* nevar atsaukties uz galvenā parādnieka nespēju izpildīt saistības maksātspējas dēļ, jo galvenā parādnieka maksātspēja ir tieši tas, pret ko kreditors ir nodrošinājies, noslēdzot galvojuma līgumu.

AT Senāts 2011. gada 27. aprīļa spriedumā lietā Nr. SKC -86/2011 ir atzinis, ka gadījumos, kad galvojums kā blakus saistība nonāk pretrunā ar galvojuma mērķi, ir pieļaujami izņēmumi no galvojuma akcesoritātes principa. AT Senāts pamatoti ir norādījis, ka, galvojot par parādnieka saistībām, galvinieks uzņemas risku atbildēt kreditoram par parādnieka saistībām arī tad, ja pēdējais nonāktu finansiālās grūtībās. Līdz ar to galvinieka atbildības pienākums kreditoram par tāda parādnieka saistībām, kurš nonācis maksātspējas situācijā, tieši atbilst galvojuma mērķim, savukārt galvinieka atsvabināšana no pienākuma atbildēt kreditoram par šāda galvenā parādnieka saistībām būtu pretrunā ar to. Kaut gan šis Senāta spriedums tika pieņemts sakarā ar juridiskās personas maksātspēju, iepriekš minētais skaidrojums attiecas uz vispārējo galvojuma institūta regulējumu, kas atbilst gan spēkā esošā Civillikuma normām, gan arī tiesību normām, uz kura pamata tika veidots mūsdienu Civillikums.

Tādējādi atbilstoši Civillikumā ietvertu normu mērķim galvojums kalpo kā galvenā prasījuma izpildes nodrošinājums arī gadījumos, kad attiecībā uz galveno parādnieku ir pasludināta maksātspēja. Galvojuma saistība neizbeidzas, ja galvenās saistības nepildīšana ir saistīta vienīgi ar galvenā parādnieka maksātspēju un tās sekām.³⁴ Šajā gadījumā galvojuma akcesoritātes principu ierobežo galvojuma mērķis – nodrošināt galvenās saistības izpildi, aizsargājot kreditoru pret galvenā parādnieka maksātspējas risku.³⁵

Kā tika konstatēts iepriekš, galvenā parādnieka saistību dzēšanu, parādniekam izpildot saistību dzēšanas plānu maksātspējas procesa ietvaros, nevar uzskatīt ne par "darbību", ne arī par "notikumu", ar kuru galvinieks tiktu atbrīvots no galvojuma saistībām Civillikuma 1710. un 1712. panta izpratnē. Attiecīgi galvenā parādnieka saistību dzēšana, parādniekam izpildot saistību dzēšanas plānu, nav pamats galvinieka atbrīvošanai no galvojuma saistībām. Civillikuma 1710. un 1712. panta interpretācija, pieļaujot galvinieka atbrīvošanu no galvojuma saistībām sakarā ar galvenā parādnieka saistību dzēšanu maksātspējas procesa ietvaros, ir pretrunā ar:

- Civillikuma 1692. pantu, kas nosaka galvojuma mērķi – nodrošināt saistību izpildi attiecībā pret kreditoru;
- Civillikuma 1703. pantu, kas piešķir tiesības kreditoram vērst piedziņu uzreiz pret galvinieku galvenā parādnieka maksātspējas gadījumā, nodrošinot kreditora tiesību aizsardzību, ja parādnieka finansiālais stāvoklis tiek pasliktināts, tajā skaitā iestājas maksātspēja.

Ja galvenā parādnieka saistību dzēšanas plāna izpildes gadījumā galvinieks tiktu atbrīvots no galvojuma līguma saistību izpildes, pamatojoties uz Civillikuma 1710. un 1712. pantu, savu jēgu zaudētu Civillikuma 1692. panta mērķis – atbildēt kreditoram

par trešās personas parādu. Turklāt šādā gadījumā tiktu pilnībā izslēgta Civillikuma 1703. panta 2. punkta piemērošanas iespēja.

Galvnieka tiesības celt regresa prasību galvenā parādnieka maksātnespējas gadījumā

Atbilstoši Civillikuma 1705. pantam galvniekam prasījuma tiesības pret galveno parādnieku rodas ar brīdi, kad galvnieks ir samaksājis (nolīdzinājis) parādu vai tā daļu, vai arī ar tiesas sprieduma spēkā stāšanās brīdi, ar kuru no galvnieka piedzīts parāds, bet reāli piedziņa vēl nav izdarīta.³⁶ Juridiskajā literatūrā ir norādīts, ka šādā gadījumā prasījuma tiesības automātiski pāriet no kreditora uz galvnieku, kas ir uzskatāms par likumisko cesiju atbilstoši Civillikuma 1793. pantam. Tādējādi, ievērojot Civillikuma 1705. panta noteikumus, ar brīdi, kad galvniekam rodas regresa prasījuma tiesības pret galveno parādnieku, galvnieks kļūst par galvenā parādnieka kreditoru. Atbilstoši Maksātnespējas administrācijas viedoklim, ja līdz tam brīdim galvenais parādnieks nav izpildījis saistības dzēšanas plānu, galvnieks var stāties kreditora vietā, attiecīgi grozot saistības dzēšanas plānu. Ņemot vērā, ka kreditora prasījumu jau ir pieteicis sākotnējais kreditors un kreditora prasījuma tiesības uz likuma pamata pāriet galvniekam, tam nav jāiesniedz kreditora prasījums. Tādējādi kreditora pieteikšanas termiņa izbeigšanās nav uzskatāma par šķērslī galvnieka prasījuma apmierināšanai parādnieka saistību dzēšanas procesa laikā.³⁷

A. Grūtupa Civillikuma 1705. panta komentāros ir norādīts, ka galvniekam, samaksājot parādu galvenā parādnieka vietā, kurš vēlāk atzīts par maksātnespējīgu, regresa prasības perspektīvas ir visai problemātiskas. Taču ir jāņem vērā galvojuma būtība un princips – "kas galvo – tas maksā".³⁸ Noslēdzot galvojuma līgumu, galvniekam ir jāapzinās, ka galvojuma mērķis ir nodrošināt galvenā parādnieka saistību izpildi attiecībā pret kreditoru. Tāpat galvniekam ir jāapzinās, ka parāda piedziņas neiespējamības gadījumā no galvenā parādnieka kreditoram ir tiesības vērst piedziņu pret galvnieku. Viens no gadījumiem, kādēļ kreditors nevar piedzīt parādu no galvenā parādnieka, ir galvenā parādnieka mantas nepietiekamība vai neesamība, kas var novest parādnieku līdz maksātnespējas procesam, kura rezultātā iestājas tiesību aktos paredzētās sekas, tajā skaitā galvenā parādnieka atbrīvošana no saistībām saskaņā ar Maksātnespējas likuma 164. pantu.

Noslēdzot galvojuma līgumu, galvniekam būtu jāapzinās galvenā parādnieka maksātnespējas procesa sekas, tajā skaitā iespēja piemērot attiecībā uz galveno parādnieku saistības dzēšanas procedūru, kuras rezultātā galvniekam vairs nebūs iespējams celt regresa prasību pret galveno parādnieku par parāda atmaksu. Arī Maksātnespējas administrācija ir norādījusi uz to ka, uzņemoties galvojuma saistības, personai ir iespēja izvērtēt riskus (tajā skaitā galvenā parādnieka iespējamo atbrīvošanu no parāda) un attiecīgi pieņemt lēmumu par galvojuma līguma noslēgšanu.³⁹

Ir norādāms arī tas, ka Civillikuma 1705. pants piešķir tiesību, nevis pienākumu galvniekam celt regresa prasību pret galveno parādnieku par parāda samaksu.

Galvnieks, kas samaksā parādu parādnieka vietā, var arī necelt prasību pret galveno parādnieku, piemēram, ja galvnieku un galveno parādnieku saista radnieciskas vai draudzīgas attiecības. No tā, vai galvnieks īsteno vai neīsteno regresa tiesības, nemainās galvojuma būtība un nezūd galvojuma mērķis.

Turklāt tiesību aktu normas neaizliedz vērsties pret galveno parādnieku ar lūgumu atmaksāt no galvnieka piedzīto summu labprātīgi, neizmantojot parāda piespiedu piedziņas līdzekļus. Parasti galveno parādnieku un galvnieku vairāk saista uzticamības un izpalīdzības attiecības. Līdz ar to ir pilnīgi iespējams, ka parādnieks var atmaksāt galvniekam no galvnieka kreditora labā piedzīto summu noteiktā laika periodā.

Ārvalstu pieredze

Galvojuma saistības atkarība no galvenās saistības – galvojuma akcesoritāte – ir atzīta par galveno galvojuma principu valstīs, kuras pieder pie kontinentālās tiesību sistēmas. Tomēr, attīstoties kreditēšanas sistēmai un sekmējot komercdarbības vides attīstību, daudzās Eiropas valstīs galvojuma akcesoritātes princips vairs nav uzskatāms par absolūtu, bet ir kļuvis elastīgāks, ieviešot vairākus izņēmumus.⁴⁰

Ir novērojams, ka Eiropas valstīs ar galvojumu nodrošināto saistību izpilde nav regulēta vienveidīgi. Tomēr daudzās Eiropas valstīs galvenā parādnieka maksātnespēja nesamazina kreditora tiesības atgūt parādu no galvnieka. Kreditoram ir tiesības saņemt apmierinājumu no galvnieka pat tad, ja galvenais parādnieks tiek atbrīvots no saistībām maksātnespējas procesa rezultātā.⁴¹

Vācijā galvojuma akcesoritātes princips netiek piemērots fiziskās personas maksātnespējas procesa gadījumā.⁴² Saskaņā ar Vācijas Maksātnespējas likuma (*Insolvenzordnung*) 301. pantu galvnieka saistību izpilde attiecībā pret kreditoru neietekmē galvenā parādnieka atbrīvošana no saistībām maksātnespējas procesa rezultātā.⁴³ Tomēr, apmierinot kreditora prasījumu, galvniekam nav tiesības celt regresa prasību pret galveno parādnieku.

Ieskatoties Igaunijas regulējumā, ir konstatējams, ka Igaunijas Maksātnespējas likuma (*Bankruptcy Act*) 176. pants satur normas, kas ir līdzīgas Vācijas Maksātnespējas likumam. Tāpat kā Vācijā, Igaunijā galvnieks netiek atbrīvots no saistībām, ja galvenā parādnieka saistības tiek dzēstas maksātnespējas procesa ietvaros. Šajā gadījumā galvniekam nav arī tiesības celt regresa prasību par kreditoram samaksātā parāda atmaksu.

Lietuvā situācija attiecībā uz galvojuma saistību spēkā esamību galvenā parādnieka maksātnespējas gadījumā ir līdzīga kā Latvijā. Tiesību akti skaidri neregulē, vai galvnieks ir atbrīvojams no saistībām galvenā parādnieka maksātnespējas gadījumā. Lietuvas tiesu praksē ir vairāki Augstākās tiesas spriedumi, kuros tiesa ir atzinusi, ka galvenā parādnieka maksātnespēja nav pamats, lai atbrīvotu galvnieku no galvojuma saistības ar nosacījumu, ka kreditors ir pieteicis kreditora prasījumu maksātnespējas

procesa ietvaros. Tomēr šie spriedumi attiecas uz juridiskās personas maksātnespējas lietām. Lietuviešu tiesību piemērotāju vidū pastāv uzskats, ka šo iepriekš minēto augstākas tiesas viedokli var attiecināt arī uz fizisko personu maksātnespējas procesiem.

Francijā tiesu praksē ir atzīts, ka parādnieka atbrīvošana no saistībām maksātnespējas procesa rezultātā neatbrīvo galvnieku no galvojuma saistības. Tiek uzskatīts, ka, neskatoties uz to, ka šī pieeja ir stingra attiecībā pret galvnieku, tomēr galvenā parādnieka (tajā skaitā fiziskās personas) maksātnespēja ir risks, pret kuru kreditors nodrošinās, noslēdzot galvojuma līgumu.⁴⁴

Atšķirīga pieeja ir Beļģijā, kur 2005. gadā tika pieņemti grozījumi Maksātnespējas likumā (*Bancruptcy Act*), piešķirot tiesības tiesnesim galvenā parādnieka atbrīvošanas no saistībām gadījumā pieņemt lēmumu par galvnieka daļēju vai pilnīgu atbrīvošanu no saistībām, ja parāds, kas jāsedz galvniekam, ir nesamērīgs ar viņa mantisko stāvokli.⁴⁵ Tādējādi Beļģijas tiesībās tika ieviests proporcionalitātes princips starp galvenajām saistībām un galvnieka spējām to izpildīt.⁴⁶

Ir novērojams, ka vairāku Eiropas valstu regulējums un prakse ir veidota tā, lai nepārkāptu galvojuma pamatmērķi un neliegtu kreditoram realizēt iespēju celt prasību par parāda samaksu pret galvnieku, pat ja galvenā parādnieka saistības tiek dzēstas maksātnespējas procesa rezultātā.

Nobeigums

Vēsturiski galvojums ir veidojies kā blakus saistība, kas nodrošina kreditora tiesības prasīt parāda samaksu no galvnieka, ja galvenais parādnieks to nesamaksās kreditoram jebkādu iemeslu dēļ, tajā skaitā mantas nepietiekamības vai neesamības vai maksātnespējas gadījumā. Lai nodrošinātu galvnieka interešu aizsardzību, kopš romiešu tiesību laikiem galvniekam tika paredzētas tiesības celt regresa prasību pret galveno parādnieku.

Tomēr, noslēdzot galvojuma līgumu, galvniekam ir jāsaprot, ka pēc savas būtības galvojums nodrošina galvenā parādnieka parāda samaksu, it īpaši, ja parādnieks nonāk finansiālās grūtībās un tam tiek pasludināta maksātnespēja. Tādējādi galvniekam ir jāapzinās Maksātnespējas likumā noteiktās galvenā parādnieka maksātnespējas procesa sekas – parādnieka saistību dzēšanu, kuras dēļ galvniekam vairs nebūs iespējas celt regresa prasību pret galveno parādnieku, samaksājot parādu kreditoram.

Galvojuma akcesoritātes princips nav absolūts. Civillikumā ir noteikti, arī tiesu praksē ir konstatēti gadījumi, kad ir pieļaujamas atkāpes no galvojuma akcesoritātes principa. Kā ir norādījis AT Senāts, praksē šādi izņēmumi ir pieļaujami, ja galvojuma akcesoritāte nonāk pretrunā ar galvojuma mērķi.⁴⁷

Ņemot vērā Civillikuma noteikumus un tiesību doktrīnā norādītās atziņas, ir pamats secinājumam, ka galvenā parādnieka atbrīvošana no saistībām sakarā ar saistību

dzēšanas plāna izpildi maksātnespējas procesa ietvaros nav pamats atbrīvot galvnieku no galvojuma saistībām, pamatojoties uz Civillikuma 1710. un 1712. panta noteikumiem. Saistību dzēšanas plāna izpildi nevar uzskatīt ne par "darbību", ne arī "notikumu", kas atbrīvo galveno parādnieku no parāda, iepriekš minēto pantu izpratnē.

Interpretējot Civillikuma 1710. un 1712. pantu tādā veidā, ka galvnieks ir atbrīvojams no pienākuma atbildēt kreditoram par galvenā parādnieka saistībām tikai tā iemesla dēļ, ka parādnieka sliktais finansiālais stāvoklis to novedis līdz maksātnespējai, var nonākt pretrunā ar Civillikuma 1692. pantā noteikto galvojuma galveno mērķi. Tāpat šāda Civillikuma pantu interpretācija liedz kreditoram realizēt tam Civillikuma 1703. pantā piešķirtās tiesības, lai nodrošinātu savu interešu aizsardzību. Šajā gadījumā zūd Civillikuma 1703. panta jēga un tiek izslēgta tā piemērošanas iespēja.

Eiropas valstīs, tāpat kā Latvijā, ir atzīts galvojuma akcesoritātes princips. Tomēr vairāku Eiropas valstu tiesību aktos ir noteikts, kā arī tiesu praksē ir atzīts, ka galvenā parādnieka maksātnespējas process un tā rezultātā galvnieka atbrīvošana no saistībām neatbrīvo galvnieku no galvojuma saistības.

RAKSTA ATSAUCES / 47

1. Bērziņš G. Galvojums kā akcesoriska jeb papildu (blakus) saistība parādnieka fiziskās personas maksātnespējas procesā. Jurista Vārds, 10.12.2013., Nr. 50 (801).
2. Kalniņš E. Galvojums kā akcesoriska saistība. Jurista Vārds, 10.05.2011., Nr. 19 (666).
3. Turpat, skat. arī: Torgāns K. Saistību tiesības. I daļa. Tiesu nama aģentūra, 2006, 91. lpp.
4. Пухан И., Поленак-Акимовская М. Римское право. Москва. Зерцало, 2000, с. 298.
5. Turpat, 299. lpp.
6. Пухан И. Поленак-Акимовская М. Римское право. Москва. Зерцало, 2000, с. 300–301.
7. Эрдман К.Э. Обязательственное право губерний Прибалтийских. Издание Ф.Э. Камкина, 1908, с. 353; Буковский В. Свод гражданских узаконений губерний Прибалтийских. Том II, 1914, с. 1996.
8. Буковский В. Свод гражданских узаконений губерний Прибалтийских. Том II, 1914, с. 2004.

9. Grūtups A. Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.–2400. p.). Rīga, 1998, 179. lpp.
10. Izņemot Civillikuma 1711. panta noteikto gadījumu, kad galvojums var pārtapt par galveno saistību, kā arī praksē novērojamos citus izņēmumus.
11. Kalniņš E. Galvojums kā akcesoriska saistība. Jurista Vārds, 10.05.2011., Nr. 19 (666).
12. Turpat.
13. Grūtups A. Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.–2400. p.). Rīga, 1998, 187. lpp.
14. Turpat, 194. lpp
15. Буковский В. Свод гражданских узаконений губерний Прибалтийских. Том II, 1914, с. 1992.
16. Kalniņš E. Galvojums kā akcesoriska saistība. Jurista Vārds, 10.05.2011., Nr. 19 (666).
17. Turpat.
18. Kalniņš E. Galvojums kā akcesoriska saistība. Jurista Vārds, 10.05.2011., Nr. 19 (666).
19. Grūtups A. Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.–2400. p.). Rīga, 1998, 218. lpp.
20. Turpat, skat. arī: Буковский В. Свод гражданских узаконений губерний Прибалтийских. Том II, 914, с. 2007.
21. Grūtups A. Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.–2400. p.). Rīga, 1998, 218. lpp
22. Baltijas Vietējo likumu korojuma 4546. pants, skat.: Буковский В. Свод гражданских узаконений губерний Прибалтийских. Том II, 1914, с. 2006.
23. Kalniņš E. Galvojums kā akcesoriska saistība. Jurista Vārds, 10.05.2011., Nr. 19 (666).
24. Grūtups A. Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.–2400. p.). Rīga, 1998, 215.–217. lpp.
25. Torgāns K. Saistību tiesības. I daļa. Tiesu nama aģentūra, 2006, 252. lpp.

26. Победоносцев К. Курс гражданского права. Том 3, Санкт-Петербург, 1890, с. 306.
27. Эрдман К.Э. Обязательственное право губерний Прибалтийских. Издание Ф.Э. Камкина, 1908, с. 289.
28. Torgans K. Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.–2400. p.). Rīga, 1998, 356. lpp.
29. Эрдман. Обязательственное право губерний Прибалтийских. Издание Ф.Э. Камкина, 1908, с. 551.
30. Grūtups A. Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.–2400. p.). Rīga, 1998, 219. lpp.; Буковский В., Свод гражданских узаконений губерний Прибалтийских. Том II, 1914, с. 2006.
31. Kalniņš E. Galvojums kā akcesoriska saistība. Jurista Vārds, 10.05.2011., Nr. 19 (666).
32. Буковский В. Свод гражданских узаконений губерний Прибалтийских. Том II, Рига, 1914, с. 1998; Grūtups A. Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.–2400. p.). Rīga, 1998, 206. lpp.
33. Maksātnespējas administrācija. Fiziskās personas maksātnespējas process, 17. lpp., pieejams: http://www.mna.gov.lv/lv/publ_stat/viedokli/ [skatīts 23.02.2014.].
34. Kalniņš E. Galvojums kā akcesoriska saistība. Jurista Vārds, 10.05.2011., Nr. 19 (666).
35. Turpat.
36. Grūtups A. Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.–2400. p.). Rīga, 1998, 209. lpp.
37. Maksātnespējas administrācija. Fiziskās personas maksātnespējas process, 17. lpp., pieejams: http://www.mna.gov.lv/lv/publ_stat/viedokli/ [skatīts 23.02.2014.].
38. Grūtups A. Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.–2400. p.). Rīga, 1998, 209. lpp.
39. Maksātnespējas administrācija. Fiziskās personas maksātnespējas process, 19. lpp., pieejams: http://www.mna.gov.lv/lv/publ_stat/viedokli/ [skatīts 23.02.2014.].
40. Von Bar C. The Interaction of Contract law and Tort Law in Europe. A Comparative Study. European Law Publisher, 2004, p. 341.

41. Niemi-Kiesilainen R., Springeneer H. Overindebtedness in European Consumer Law: Principles from 15 European States, Books on demand GmbH, Horderstedt, 2010, p. 283.
42. Colombi Ciacchi A., Weatherill S. Regulating unfair banking practice in Europe: The case of personal suretyship. Oxford University Press, 2010, p. 271.
43. Insolvenzordnung, pieejams: http://www.gesetze-im-internet.de/inso/_301.html [skatīts 23.01.2014.].
44. Colombi Ciacchi A., Weatherill S. Regulating unfair banking practice in Europe: The case of personal suretyship. Oxford University Press, 2010, p. 249.
45. Turpat, 92. lpp.
46. Turpat, 93. lpp.
47. Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2011. gada 27. aprīļa spriedums lietā Nr. SKC -86/2011, pieejams www.at.gov.lv [skatīts 23.01.2014.].

ATSAUCE UZ ŽURNĀLU

Fogels N., Ziņģe J. Galvenā parādnieka saistību dzēšana maksātnespējas procesā – vai pamats galvojuma izbeigšanai. Jurista Vārds, 15.04.2014., Nr. 15 (817), 16.-23.lpp.